

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д-р Александър Иванов Маринов, член на научно жури,
определено със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“
№ РаО 38/236 от 21.05.2019 г.

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“,
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.3. Политически науки (Политология –
Политически системи и институции),
обявен в ДВ бр. 25 от 26.03.2019 г.

В конкурса участва един кандидат - доц. дпн Мария Андонова Пиргова.

1. Преценка за допускане на кандидата до оценяване

Съгласно чл. 29б от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) в процедурата за заемане на академичната длъжност „професор“ до оценяване се допускат лицата, които отговарят на условията на чл. 29, ал. 1 и 2 от закона, включително на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3. Както личи от представената в документите справка за съответствие с минималните национални изисквания, приета от факултетната комисия за проверка на документите за участие в конкурса, кандидатът доц. дпн Мария Пиргова отговаря на посочените изисквания на ЗРАСРБ и следва да бъде допусната до оценяване.

2. Общо представяне на получените материали, подлежащи на оценяване

Съгласно чл. 29б, ал.2 от ЗРАСРБ научното жури оценява кандидатите за заемане на академичната длъжност „професор“ в съответствие с изпълнение на постиженията, посочени в чл. 29, ал. 3, а именно: „да са представили публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания или доказателства за съответни на тях художественотворчески постижения в областта на изкуствата, които да не повтарят представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, на научната степен „доктор на науките“ и за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Кандидатът доц. дпн Мария Пиргова е приложила за участие в конкурса общо 7 научни труда, от които 1 монография и 6 научни статии (1 в съавторство). Приемат се за рецензиране всичките 7 научни труда. Нито един от тях не повтаря трудове, представени за придобиване на образователната и научна степен „доктор”, на научната степен „доктор на науките” и за заемане на академичната длъжност „доцент”.

3. Кратки биографични данни за кандидата

Мария Пиргова е единствен участник в настоящия конкурс. Завършила е висше образование във Философския факултет на МГУ „М.В.Ломоносов” през 1977 г. През 1985–1986 г. има специализация в Лайпцигския университет по „Съвременни политически системи – структурно-функционален подход“, там осъществява научноизследователска и преподавателска дейност. През 1990 г. получава ОНС „доктор по политология” с дисертационен труд „За политологичния подход към профсъюзите”. През 1992-1996 г. има две специализации в Германия (университетите в Тюбинген и Саарбрюкен).

От 1977 до 1980 г. работи като специалист във Философския факултет на Софийския университет. От 1980 до 1998 г. е асистент и гл. асистент, а от 1998 г. – доцент във Философския факултет на Софийския университет. През 2018 г. ѝ е присъдена научната степен „Доктор на политическите науки” за дисертационен труд „Конвергентните политики – един от историческите вектори на глобалната епоха”. От 2007 до 2013 г. е ръководител на магистърска програма „Политически технологии и глобализация” (специалност Политология, Философски факултет на СУ), а от 2013 г. - на магистърска програма „Политическо консултиране” (в същата специалност).

През 1990–1991 г. е съветник на Президента на Р България по политически проблеми и по проекта за нова Конституция на РБ. През 1993–1994 г. е парламентарен секретар на Министерски съвет на Р България и директор на Център за връзки на Министерския съвет с Народното събрание. През периода 2006–2009 г. е ръководител на Отдел за парламентарни изследвания и анализи в Народно събрание на Р България.

3. Характеристика на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Доц. дпн Мария Пиргова има 39 г. научно-преподавателски стаж в Софийския университет „Св. Кл. Охридски”, преподавала е също в Нов български университет, Пловдивския университет „П. Хилендарски” и Варненския свободен университет. Преминала е през всички нива на академичната кариера. Ползва се с авторитет сред своите студенти и колегите си в академичните звена. Била е научен ръководител и рецензент на кандидати за хабилиране, докторанти и дипломанти.

Доц. дпн Мария Пиргова води като титуляр следните лекционни курсове в Софийския университет „Св. Кл. Охридски”:

1. В бакалавърски програми
 - 1.1 Основи на политологията (във Философски и Исторически факултет);
 - 1.2 Модерни политически системи и институции
 - 1.3 Българска политическа система след 1989 г.
2. В магистърски програми на Философски факултет

- 2.1 Теория на политиката
- 2.2 Технологии на политическите решения
- 2.3 Лобизъм и групи за натиск
- 2.4 Външна политика на Германия в годините след Студената война
- 2.5 Политическо консултиране

Освен посочените е чела курсове в проблемни области като история на политическия живот, глобализация, проблеми на държавността и др.

4. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Доц. дпн Мария Пиргова участва в настоящия конкурс с редица научни трудове, публикувани след спечеления конкурс за доцент през 1998 г. Сред тях трябва изрично да бъде отбелязано монографичното изследване **Проблемни полета в политологията**, ISBN 978-954-07-4562-6, УИ "Св. Климент Охридски", София, 2018. Тази основна публикация, която е представена за участие в конкурса, по същество представлява второ, допълнено и преработено издание на **Основи на политологията**, ISBN 978-954-07-3652-5, УИ "Св. Климент Охридски", София, 2013. Посочените две монографични работи не са използвани за участие в други процедури за научна степен и академична длъжност.

Доц. дпн Мария Пиргова е автор и на множество глави от книги, студии и статии, от които за участие в конкурса са представени:

- Либералният контекст и либералният дисбаланс на политическите идеологии. Сп. Политика и сигурност, 1(2), 2017, 58-80. ISSN 2535-0358;

- (в съавт. с Борис Попиванов) Парламентът като субект на съвременната българска външна политика. Конституционна и институционална рамка. В: Генов, Г. и А. Георгиев (ред.) Десетилетия на преход и промени. Проблеми на външната политика и сигурността. С., издателство УНСС, 2013, 91-105. ISBN 978-954-644-569-8;

- Парламентаризмът и левицата в българския преход. Във: Канева, Л., М. Мизов и Е. Кандиларов (ред.). Изследвания по история на социализма в България. Преходът. С., Фондация "Фридрих Еберт" и Център за исторически и политологически изследвания, 2011, 128-145. ISBN:978-954-2982-01-2;

- Проблеми на правовата държава в България. Сп. Политически изследвания, 1-2, 2010, 111-124. ISSN 0861-4830;

- Националната идея и националният интерес в глобалната епоха. Във: Националният интерес в българската политика. С., Парадигма, 2009, 81-90. ISBN 978-954-326-095-9;

- За методологическите подходи към глобализацията. Във: Томов, А. (ред.) 20 години българска политология. С., УИ "Св. Климент Охридски", 2006, 79-93. ISBN 978-954-07-2369-3.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания. Представените трудове са в сферата на теорията и методологията на политологическото изследване, както и по конкретни проблеми в предметното поле на политологията. Идеите на М. Пиргова са ползвани и цитирани в десетки научни трудове в областта на политическите изследвания. По-конкретно, забелязаните цитирания са 49, от които 10 – цитирания в публикации на чужд език извън България.

В рецензията ще акцентирам върху няколко проблемни кръга от трудовете на кандидата, които според мен са разработени на високо теоретично ниво и следват обоснована логика на поредица от преходи от общо към частно.

Първо. Концепцията за **структуриране на основните проблемни полета на политологията чрез съчетаване на историческия и логическия подход**. На тази основа се предлага обвързване на понятията, чрез които се анализират политическите процеси. Едва ли може да се оспори идеята, че проблемно-тематичното структуриране на една научна област е сериозен, базисен проблем, който предопределя както развитието на изследователските търсения, така и преподаването на съответните научни дисциплини. Вероятно съществена причина за белите полета в изследването на политическите явления у нас е именно липсата на ясно проблемно структуриране и разнопосочното използване на основополагащи понятия. В този смисъл става дума за **важен и актуален предмет на самостоятелно (монографично) изследване**, което – в случая с разработките на доц. Мария Пиргова - е осъществено пълно, всестранно и чрез последователно следване на единен методологически подход. Разбира се, предложеният от кандидата възглед за структуриране на основните проблеми полета на политологията не е единствено възможен и поражда определени въпроси и възражения, но към нито едно научно (в точния смисъл на думата) изследване не могат да бъдат отправени подобни претенции.

Второ. Като изхожда от виждането си за структуриране на основните проблемни полета на политологията, доц. дпн Мария Пиргова предлага свой методологически прочит на изучаването на глобалните явления, специфична роля в който играе политическият подход. Аргументира се тезата, че теоретично обосновано и практически полезно е обвързването на политологичното изследване със съвременните постижения на други социални науки, както и на физиката, биологията и други науки, които дават своите перспективи към процесите и проблемите на глобализацията. Кандидатът предлага варианти на структуриране и типологизиране на прилаганите към глобализацията подходи, например историческата аналогия в глобалните процеси, модерният подход към глобалността, икономическият подход, социологическият подход към глобалния свят, информационно –технологическият подход, технологично-утопичният подход и др., като откроява специфичното значение на политологичния подход.

Трето. Идеите относно структурирането на основните проблемни полета на политологията и особената роля на политологическият подход за изучаване на глобалните явления, намират интересна конкретизация в една особено важна и слабо изследвана у нас област, а именно - проблематиката на националния идеал и националния интерес в глобални условия. Заслужава внимание постановката на доц. дпн Мария Пиргова, че и в глобализирания свят националният идеал продължава да бъде свързан със стремежите за мир и благоденствие на една национална общност, въпреки предизвикателствата пред националната държава. Защищава се тезата, че в съвременните условия отстояването на този идеал се реализира в голяма степен чрез участието в наднационални политически и икономически организации. По мое мнение особено важно е разбирането на Мария Пиргова, че „националният интерес се проявява все повече като *възможности и условия* (курсивът мой – А.М.) за участие на

националната общност чрез свои представители във вземане на решения, които формират общия интерес на наднационалната общност и са в синхрон с интереса на националната държава-общност”. Подчертавам този момент, тъй като в повечето (и без това оскъдни на брой) изследвания по проблемите на националния и публичния интерес се пренебрегва необходимостта от дефиниране на базисните характеристики на родовото понятие „интерес”, което тласка авторите в плен на нерешимото противоречие между т.нар. обективистка и субективистка гледна точка.

Като по-важни **научни приноси** на доцент дпн Мария Пиргова бих посочил:

1. Концепцията за **структуриране на основните проблемни полета на политологията чрез съчетаване на историческия и логическия подход**, както и предложеното на базата на тази концепция обвързване на понятията, чрез които се анализират политическите процеси..

2. Предложеният **подход за изучаване на глобалните явления, специфична роля в който се отдава на познавателните възможности на политологическата наука**, но не изолирано, а във взаимодействие с други социални и природни науки. Това дава възможност да се интегрират различни перспективи към процесите и проблемите на глобализацията.

3. Разработките в проблемната област на **националния идеал и националния интерес в глобални условия**. Особено теоретично и научно-приложно значение имат идеите за отстояването на националния идеал чрез участието на националната държава в наднационални политически и икономически организации.

По мое мнение, посочените изследователски приноси заслужават по-широка научна дискусия, защото в тях се съдържат не само ценни политологически резултати, но и идеи, стимулиращи междудисциплинния подход към проблемите на съвременните политически процеси.

5. Оценка на личния принос на кандидата

Научните публикации и съответно формулираните приноси са несъмнено дело на кандидата Мария Пиргова. Приемам справката за приносите в представените трудове за конкурса.

6. Критични бележки и препоръки

Единствената ми критична бележка засяга недостатъчно ясното обосноваване на приемствеността между двете монографични изследвания на кандидата, както и пропуснатата възможност за по-убедително открояване на новите идеи и приложението им към политическите явления в глобален контекст. Оформените в края на всяка глава на втората монография изводи имат положителна стойност, но биха могли да бъдат доразвити. Само по себе си представянето на второ, допълнено издание на един авторски монографичен труд за участие в конкурс не представлява формално нарушение на нормативните изискванията (при положение, че първата публикация не е ползвана за такава цел). Нещо повече, както е известно, някои от най-респектиращите монографии в нашата област са претърпели 5-8-10 допълнени и преработени издания,

но никой не би поставил под съмнение нито авторския принос, нито монографичния характер на изследването. В този смисъл формулировката в преходните и заключителните разпоредби на ЗРАСРБ е неясна и поражда разнопосочни тълкувания. Въпреки това по-строгото дефиниране на предмета на монографичното изследване и еволюцията в неговото разработване биха допринесли за теоретичната и приложната реализация на авторската концепция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. дпн Мария Пиргова **отговарят** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Софийския университет.

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен и значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при конкурса за академичната длъжност „доцент”. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, част от които са получили национално и международно признание. Теоретичните разработки на доц. Пиргова имат практическа приложимост и са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на кандидата е несъмнена. Постигнатите от кандидата резултати в учебната и научно-изследователската дейност съответстват на стандартите на академичната общност.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам основание да дам **положителна оценка** и **да препоръчам** на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Философския факултета за избор на Мария Андонова Пиргова на академичната длъжност „професор” в Софийски университет „Св. Кл. Охридски“ по професионално направление 3.3. Политически науки (Политология – Политически системи и институции).

07.08. 2019 г.

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Александър Маринов)